

Ενα μουσείο γεννιέται, η ελπίδα μένει ζωντανή

Ε
 ε μια πόλη που τα τελευταία χρόνια έχει πλείστες όσες αιτίες να θρηνεί -για κάθε μαγαζί που κλείνει, για κάθε γωνιά που βυθίζεται στην εγκατάλειψη, για κάθε «πληγή» που της ανοίγουν βίαιες διαδηλώσεις και μένει ανεπούλωτη- είναι σαφώς χαρμόσυνο να βλέπεις μέρη να ανοίγουν, ιδέες να παίρνουν σάρκα και οστά, κάτι τέλος πάντων να «κινείται» προς την κατεύθυνση της δημιουργίας, της γνώσης, της θετικής δράσης. Εξ ου και ο ιστορικός χώρος της νηματουργίας Μέντη, ανάμεσα σε δύο αδιάφορες πολυκατοικίες της οδού Πολυφήμου -απ' την οποία οι περισσότεροι πιθανώς ποτέ δεν έχουμε περάσει-, το πρώτο «επιχειρηματικό μουσείο» της Αθήνας, κερδίζει θέση περίοπτη στο σημερινό, προεδρτικό τεύχος μας: η αθρόα προσέλευση επισκεπτών τις πρώτες μέρες λειτουργίας έδειξε, αν μη τι άλλο, πως υπάρχει εκεί έξω ένα κοινό διψασμένο, ανήσυχο, που ψάχνει λόγους να ξεφύγει από την κλεισούρα της κρίσης και να ανακαλύψει νέα πράγματα. Όσο «νέα» μπορούν να θεωρηθούν τα γαλόνια, οι τρέσες, οι φράντζες, τα brandembourg και embrasses, και όλα τα άλλα εκλεκτά είδη ραπτικής και γαρνιτούρας με τα οποία προμήθευε τα καλύτερα «σαλόνια» ραπτικής και τους πιο απαιτητικούς πελάτες η οικογενειακή επιχείρηση Μέντη, με τον ενάμιση σχεδόν αιώνα ιστορίας.

Με την ευκαιρία της επίσκεψής μας εκεί, για το ρεπορτάζ που θα διαβάσετε στη σελ. 60, αλλά και της φιλοξενίας από την «Καθημερινή» της ένθετης προσούρας για εγγραφές μελών στο Μουσείο Μπενάκη, αποδέκτη και διαχειριστή της σημαντικής δωρεάς της οικογένειας Μέντη, στεκόμαστε στη σημασία

Δωρεά Μέντη, ένα δώρο στις νεότερες γενιές της πόλης.

που έχει να στηρίξουμε, όσοι και όσο μπορούμε, ένα φορέα που κρατάει ζωντανή, σε πείσμα των συνθηκών, την πολιτιστική κληρονομιά μας. «Είναι πρώτη προτεραιότητα αυτό, σε στιγμές που συνάνθρωποι αντιμετωπίζουν άμεσο πρόβλημα επιβίωσης;» ενδεχομένως να αναρωτηθούν κάποιοι. Είναι και αυτό. Μπορεί αυτή η κρίση που διανύουμε να επιβάλλει τις δικές της προτεραιότητες, που πλέον κινούνται στη λεπτή γραμμή μεταξύ ζωής και θανάτου, αλλά ο πολιτισμός δεν μπορεί, δεν πρέπει να περάσει σε δεύτερη μοίρα. Γιατί είναι κομμάτι της ταυτότητας και της ψυχής μας της ίδιας. Καλή ανάγνωση. Γ. ΤΣ.

ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΑΝΔΡΑΚΟΥ | ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΜΕΝΤΗ «ΖΕΙ» ΞΑΝΑ

Η ιστορική βιοτεχνία, που στο πέρασμα του χρόνου προμήθευέ με εκλεκτές κλωστές τη Βασιλική Αυλή, το ατελιέ Ντιόρ και τον σάχη της Περσίας, μετατρέπεται στο πρώτο επιχειρηματικό μουσείο της χώρας, χάρη στη δωρεά των αδελφών Σπύρου και Μαρίνας Μέντη στο Μουσείο Μπενάκη.

Ο Σπύρος
Μέντης,
εκπρόσωπος
της τρίτης γενιάς
της οικογένειας.

Στο πωλητήριο της Δωρεάς Μέντη οι επισκέπτες μπορούν να αγοράσουν κάποια από τα εμπορεύματα του καταστήματος της οδού Ρόμβης.

το πίσω μέρος του μυαλού του Σπύρου Μέντη υπήρχε πάντα η σκέψη για τη δημιουργία ενός μουσείου, αλλά δεν μπορούσε να υποστηρίξει οικονομικά το εγχείρημα. «Η αδελφή μου η Μαρίνα είχε συγκεντρώσει μια μεγάλη συλλογή από αντικείμενα συνδεδεμένα με την ιστορία της επιχείρησής και της οικογένειάς μας. Θέλαμε να βρουν τη θέση τους κάπου μόνιμα, αλλά δεν γνωρίζαμε τον τρόπο. Και να που τα καταφέραμε τελικά», λέει. Τρίτη γενιά μιας από τις παλαιότερες εμπορικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις της χώρας, ο κ. Μέντης είναι σήμερα ένας ευτυχισμένος άνθρωπος.

Από τις αρχές Δεκεμβρίου ο χώρος που μέχρι πριν από ενάμιση χρόνο στέγαζε την ιστορική νηματουργία στα Πετράλωνα υποδέχεται το κοινό ως ζωντανό εργαστήριο-μουσείο, το οποίο δημιουργήθηκε από το Μουσείο Μπενάκη έπειτα από δωρεά της οικογένειάς. «Δεν είναι τυχαίο που ο Μέντης επιστρέφει μέσα στην κρίση. Ο κόσμος έχει αρχίσει να ανακαλύπτει ξανά τα χέρια του, να μπαλώνει, να επιδιορθώνει, να ψαχουλεύει τα συρτάρια. Εστω με έναν διαφορετικό τρόπο, έχουμε και πάλι λόγο ύπαρξης».

Τον ακολουθώ ανάμεσα στις γαϊτανομηχανές και στους χειροποίητους

αργαλειούς, στις κορδονιέρες και τις καρουλίστρες. Καθώς μου εξηγεί την ιστορία και τα «κατορθώματά» τους, δυσκολεύεται να κρύψει τη χαρά του. Και δικαιολογημένα. Η Δωρεά Μέντη είναι το πρώτο επιχειρηματικό μουσείο στην Ελλάδα, ένας χώρος που συνδυάζει τη διδασκαλία και τη γνώση με την παραγωγή. Γιατί, εκτός από τη μόνιμη έκθεση μηχανημάτων που φιλοξενεί, θα λειτουργεί και ως πυρήνας διατήρησης των παραδοσιακών τεχνικών που σχετίζονται με την επεξεργασία των νημάτων, την υφαντική και την πλεκτική μέσα από σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα, ενώ

«Δεν είναι τυχαίο που ο Μέντης επιστρέφει μέσα στην κρίση. Ο κόσμος έχει αρχίσει να μπαλώνει, να επιδιορθώνει, να ψαχουλεύει τα συρτάρια. Εστω με έναν διαφορετικό τρόπο, έχουμε και πάλι λόγο ύπαρξης.» ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΝΤΗΣ

Τη διαμόρφωση του κτιρίου της βιοτεχνίας στα Πετράλωνα ανέλαβε το γραφείο Vois Architects. Κάτω: Έργα 47 καλλιτεχνών που χρησιμοποίησαν ως πρώτη ύλη προϊόντα Μέντη, εκτίθενται στο Μουσείο Μπενάκη.

Μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, οι νεότερες γενιές θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν παραδοσιακές τεχνικές.

παράλληλα θα συνεχίσει την παραγωγή των προϊόντων Μέντη - σε μικρές ποσότητες και κατά παραγγελία.

Ωστόσο, όπως ο ίδιος ο Σπύρος Μέντης και η Μαρίνα Μέντη-Αμπάζογλου παραδέχονται, τίποτε από όλα αυτά δεν θα γινόταν, αν δεν είχαν την «προξενήτρα» τους. Έτσι αποκαλούν χαριτολογώντας την εθνολόγο Βιργινία Μασέλη, διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του υπουργείου Πολιτισμού και πιστή πελάτισσα του καταστήματος. «Όταν είδα το μαγαζί να ξηλώνεται και τα πράγματα να μπαίνουν σε κιβώτια, τα 'χασα.

Την ίδια κιόλας στιγμή ήξερα πως κάτι πρέπει να γίνει», εξηγεί εκείνη, που μεσολάβησε, αναζήτησε χορηγό και ήρθε σε συνεννόηση με τους ανθρώπους του Μπενάκη, ώστε από την επομένη κιόλας του κλεισίματος της ιστορικής επιχείρησης να κινηθούν οι διαδικασί-

ες για τη δημιουργία του μουσείου.

Το αρχιτεκτονικό γραφείο Vois Architects ανέλαβε τις εργασίες διαμόρφωσης, που κράτησαν σχεδόν ένα χρόνο, έχοντας να αντιμετωπίσει μια μεγάλη πρόκληση: να συνδυάσει σε περιορισμένα τετραγωνικά μέτρα το κατάστημα της οδού Ρόμβης-με μια επιλογή από το εμπόρευμα και τον εξοπλισμό του-, με τις εκπαιδευτικές χρήσεις του μουσείου, προτείνοντας μια λιτή, λειτουργική και οικονομική λύση. Ο ανώνυμος χορηγός ανέλαβε να καλύψει τα λειτουργικά έξοδα του κτιρίου και τη μισθοδοσία δύο υπαλλήλων με το σκεπτικό ότι η Δωρεά Μέντη θα γίνει κάποια στιγμή βιώσιμη.

Ένας καζάκης από την Τρίπολη

Ήταν Απρίλιος του 2011. «Αργήσαμε να καταλάβουμε ότι η πελατεία μας δεν μας είχε πια ανάγκη», λέει η Μαρίνα Μέντη-Αμπάζογλου. «Έφυγαν οι επιπλοποι-

Από το οικογενειακό άλμπουμ. Ο παππούς Σπύρος Μέντης και η σύζυγός του Άννα, με τα παιδιά τους (από αριστερά) Γιώργο, Δημήτρη, Αναστασία και Οθωνα. Δεξιά, το κατάστημα της οδού Ευαγγελιστρίας, που άνοιξε τη δεκαετία του '30.

Το Μουσείο Μπενάκη μάς χρειάζεται!

Αναζητήστε στην «Καθημερινή της Κυριακής» το φυλλάδιο Μελών του Μουσείου Μπενάκη. Πραγματοποιώντας την εγγραφή σας σε μία από τις 15 διαφορετικές κατηγορίες, απολαμβάνετε ειδικά προνόμια αλλά και τη χαρά της ουσιαστικής προσφοράς. Η ετήσια συνδρομή, την οποία μπορείτε να κάνετε δώρο σε αγαπημένα σας πρόσωπα -ή στον εαυτό σας-, στηρίζει οικονομικά το μουσείο σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει στον κάτοχό της εκπτώσεις, δωρεάν ξεναγήσεις και άλλες σημαντικές παροχές. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στο 210-36.22.970 (Δευτέρα - Παρασκευή, 10.00-17.00). E-mail: members@benaki.gr

οί, γιατί δεν μπορούσαν να σπκώσουν το κόστος, μας εγκατέλειψε το πρετ-α-πορτέ, τα μοναστήρια, η πολεμική βιομηχανία. Στην κοινωνία μιας χρήσης η δουλειά μας ήταν είδος πολυτελείας, για το οποίο ελάχιστοι ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν». Αυτό ασφαλώς δεν συνέβαινε το 1867, όταν ο παππούς Σπύρος Μέντης, καζάζης (μεταξουργός) από την Τρίπολη, άνοιξε στο Ναύπλιο ένα κατάστημα και μια μικρή οικοτεχνία επεξεργασίας νημάτων και μεταξίου, της οποίας η φήμη δεν άργησε να φτάσει μέχρι τα Ανάκτορα.

«Εφτιαχνε μεταξωτή κλωστή άριστης ποιότητας, την οποία έβαφε και δημιουργούσε μ' αυτήν πολυποίκιλα τεχνουργήματα στον αργαλειό ή στο χέρι. Αργότερα, με αληθινό χρυσό νήμα, έκανε πολύ ψιλές κλωστές για τις στολές. Αν δεν ήταν ο μόνος τεχνίτης, ήταν ίσως ο καλύτερος. Προμήθευε τη βασιλική αυλή - τις κυρίες επί των τιμών, τη βασιλική φρουρά», συμπληρώνει ο συνονόματος εγγονός του.

Ακολουθώντας τη μεταφορά της πρωτεύουσας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, ο παππούς Μέντης εγκαθίσταται λίγα χρόνια μετά στην Αθήνα. Στην πλατεία Μητροπόλεως ανοίγει το πρώτο κατάστημα, το οποίο σύντομα μεταφέρεται στην Καπνικαρέα, ενώ στήνει το πρώτο εργαστήριο, που περιλαμβάνει νη-

ματουργείο, μεταξουργείο, υφαντήριο και βαφείο στην οδό Κηρυκείου στο Μοναστηράκι. Στο Μετσ οι Μέντηδες διατηρούν κουκουλόσπιτο για την παραγωγή της πρώτης ύλης. «Οι κλωστές του παππού βραβεύτηκαν στο Παρίσι, αλλά δυστυχώς τα χαρτιά χάθηκαν και δεν έχουμε περισσότερες πληροφορίες. Στο μεταξύ, έχοντας αναπτύξει ενδιαφέρον για τη μόδα, αλλά και λόγω της επαφής του με τους Γάλλους, άρχισε να φτιάχνει τρέσες για έπιπλα και για ρούχα».

Από τον Κολοκοτριώνη στον Ντιόρ

Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων οι άντρες της οικογένειας φεύγουν για το Μέτωπο και πίσω μένει η δεύτερη γενιά, ο μικρός Οθωνας και η Αναστασία. Σύντομα δρόμος των νημάτων στην Αθήνα γίνεται η οδός Ευαγγελιστρίας και ο Οθων Μέντης ανοίγει κατάστημα εκεί. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής το εργαστήριο κλείνει και η επιχείρηση επιβιώνει με τα ρετάλια των κλωστών, γιατί «ο κόσμος μπάλωνε τα ρούχα του και εμείς είχαμε την πρώτη ύλη». Όμως η απελευθέρωση θα εγκαينάσει μια νέα, προσοδοφόρο περίοδο για τη βιοτεχνία. Και αυτό γιατί «οι άνθρωποι μετά τον πόλεμο ήταν γυμνοί, αλλά ήξεραν να πλέκουν. Και εμείς ξεκινήσαμε τότε την εισαγωγή μαλλιών».

Τα χιλιάδες μέτρα κορδόνια και φούντες που παρήγγειλε στον Μέντη ο σάκης της Περσίας για τον εορτασμό της χιλιετίας της Περσέπολης μεταφέρθηκαν με δύο αεροσκάφη τύπου Boeing της Ολυμπιακής!

Ο Σπύρος Μέντης, γιος του Οθωνα, μπαίνει στο επάγγελμα το 1969. Πιτσιρικάς ακόμη, το έσκασε από το σπίτι της Δημοκρίτου στο Κολωνάκι για να πάει στο εργαστήριο της Καπνικαρέας να δει πώς οι κοπέλες έφτιαχναν τους καρυδόκομπους. Για να μάθει τη δουλειά από πρώτο χέρι. «Χάρη στον Σπύρο διατηρήσαμε την τέχνη του χειροποίητου», επικαίρει η αδελφή του. «Γιατί, όταν ήρθαν οι μηχανές, όλοι εντυπωσιάστηκαν. Μόνο ο Σπύρος επέμενε ότι δεν έπρεπε να ξεχάσουμε αυτά που ξέρουμε».

Τους ζητώ να θυμηθούν τη διάσημη και εκλεκτή πελατεία τους, που επί ενάμιση αιώνα τιμούσε την επιχείρηση όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά και στα πέρατα του κόσμου. Και εκείνοι μου μιλούν για τον στρατηγό Κολοκοτρώνη, εγγονό του Θεόδωρου, που περνούσε από το μαγαζί στην Καπνικαρέα, πετούσε το κομπολόι του προς επισκευή και έλεγε: «Θα στείλω έναν φαντάρο να το πάρει». Για τα σιρίτια που ανέλαβαν να φτιάξουν για τις βασιλι-

κές άμαξες στο γάμο του Χουάν Κάρλος και της Σοφίας. Για την ενδυματολόγο Θεώνη Βαχλιώτη και τον διευθυντή του οίκου Ντιόρ Marc Bohan, για λογαριασμό του οποίου ο Μέντης έφτιαξε κορδονέτα, που κεντήθηκαν από Μετσοβίτισσες και στόλισαν κομμάτια υψηλής ραπτικής που ταξίδεψαν σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Για τον Γιάννη Τσεκλένη και τον Μπίλι Μπο, με τους οποίους συνεργάστηκαν για τις στολές της Ολυμπιακής. Για τους Προέδρους της Δημοκρατίας και την προεδρική φρουρά, αλλά και για την Ελληνική Βιομηχανία Οπλων.

Και φυσικά, για τη μεγαλύτερη δουλειά που ανέλαβαν ποτέ, την οποία τους ανέθεσε ο σάχης Ρεζά Παχλεβί, για τον εορτασμό της χιλιετίας της Περσέπολης. Τα χιλιάδες μέτρα κορδόνια και φούντες της παραγγελίας μεταφέρθηκαν με 2 αεροσκάφη τύπου Boeing της Ολυμπιακής, στα οποία, προκειμένου να χωρέσει το εμπόρευμα, χρειάστηκε να αφαιρεθούν προσωρινά τα καθίσματα...•

info:

Το πωλητήριο του Μουσείου Μπενάκη (Κτήριο Οδού Πειραιώς) φιλοξενεί ως τις 13 Ιανουαρίου 2013 μια έκθεση με έργα 47 καλλιτεχνών που χρησιμοποίησαν ως πρώτη ύλη προϊόντα της βιοτεχνίας Μέντη. Η «Δωρεά Μέντη» (Πολυφύμου 6, Κάτω Πετρόλωνα, τηλ. 210-34.78.792) είναι ανοιχτή για το κοινό καθημερινά πλην Σαββατοκύριακου (ώρες 10.00-16.00) με ελεύθερη είσοδο. Πληροφορίες στο www.benaki.gr